

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

**ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ BYZANTINΗΣ
ΚΑΙ METABYZANTINΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ**

**Αθήνα, 11, 12 και 13 Μαΐου 2012
Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο**

Παρασκευή, 11 Μαΐου 2012

Πρωινή Συνεδρίαση

***ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ BYZANTINΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ***

Προεδρεύουν: Χαράλαμπος Μπούρας και Ιωακείμ Παπάγγελος

09.50 Έναρξη

10.00 Δημήτρης Χατζηλαζάρου: Από την Αγορά του Ζευξίππου στη Βασιλική της Κωνσταντινούπολης

10.15 Δημήτριος Γ. Ηλιόπουλος: Ο σεισμός του 552 μ.Χ. και η «βασιλική» στη νότια (Κερκυραϊκή) στοά της αγοράς της Ήλιδας

10.30 Σταύρος Μαμαλούκος: Ζητήματα αναπαράστασης του ναού του Αγίου Τίτου στη Γόρτυνα

10.45 Παντελής Γ. Φουντάς: Ήχος και αρχιτεκτονική: Δυο απαρατήρητες εφαρμογές στη βυζαντινή πρωτεύουσα

11.00 Σωτήρης Βογιατζής και Βασιλική Συθιακάκη-Κριτσιμάλλη: Ο βυζαντινός ναός του Αγίου Γεωργίου Δομενίκου Ελασσώνας

11.15 Δημήτρης Αθανασούλης: Έρευνες στον Ακροκόρινθο

11.30 Μαρία Ζ. Σιγάλα: Οι κύφες της Χάλκης. Μια πρωτόγονη μορφή μεσαιωνικής κατοικίας στο μικρό νησί της Δωδεκανήσου

11.45 Συζήτηση

12.00 Διάλειμμα

***ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΕΙΚΟΝΕΣ, ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ,
ΧΑΡΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ***

Προεδρεύουν: Βικτωρία Κέπετζη και Αγγελική Κατσιώτη

- 12.30 Αντώνιος Γεωργίου:** Οι τοιχογραφίες του υπερώου του καθολικού του Οσίου Λουκά Βοιωτίας: Εικονογραφικές, τεχνοτροπικές και τεχνικές παρατηρήσεις
- 12.45 Κατερίνα Δελούκα:** Ναυτικά χαράγματα στον Όσιο Λουκά: Μια διαφορετική αφιερωματική πρακτική
- 13.00 Διονύσης Μουρελάτος:** Βυζαντινές εικόνες-μνηολόγια. Το εξάπτυχο του 11ου αιώνα στο Σινά
- 13.15 Στυλιανός Περδίκης:** Μήτηρ Θεού-Madre Dio. Εικόνα δεομένης Παναγίας από τον Ασκά της Κύπρου με επάλληλη επιγραφή
- 13.30 Leonela Fundić και Μιχάλης Κάππας:** Σταυροπροσκύνησις: ένα ιδιότυπο εικονογραφικό θέμα σε μνημεία του 13ου αιώνα
- 13.45 Νεκτάριος Ζάρρας:** Η παλαιολόγεια εικόνα του Χριστού *έν δόξη* με τους αποστόλους στο Μουσείο του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βενετίας
- 14.00 Μαρία Τσιάπαλη και Πασχάλης Ανδρούδης:** Ο άγνωστος βυζαντινός ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στα Σέρβια του νομού Κοζάνης
- 14.15 Ελευθερία Βολτυράκη:** «...άγεται...γαμετήν εκ της Ελλάδος...» (Νικηφόρου Πατριάρχου, Ιστορία Σύντομος, 77 9-10)
- 14.30 Συζήτηση**
- 14.45 Λήξη της πρωινής συνεδρίασης**

Απογευματινή Συνεδρίαση

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑ

Προεδρεύουν: Γεώργιος Βελένης και Μιλτιάδης Πολυβίου

- 17.30 Αφροδίτη Α. Πασαλή:** Το καθολικό της μονής Ζέρμας Κόνιτσας
- 17.45 Ευάγγελος Ματσαρόκος:** Παρατηρήσεις στην οικοδομική εξέλιξη και την αρχιτεκτονική του κελλιού του Αγίου Σάββα του Σέρβου στις Καρυές του Αγίου Όρους
- 18.00 Ιωάννης Α. Καρατζόγλου:** Το καθολικό της μονής Δαμάστας Φθιώτιδος
- 18.15 Θανάσης Μαΐλης:** Παρατηρήσεις στις προσκυνηματικές εικόνες και στα κτιστά τέμπλα της Κρήτης της πρώιμης Ενετοκρατίας
- 18.30 Γεράσιμος Θωμάς:** Εμφανείς δυτικές επιδράσεις σε έργα της κεφαλληνιακής ναοδομίας και εικονογραφίας (17ος-18ος αι) μέσα από τρία παραδείγματα (Κοίμηση Θεοτόκου Ορόγγων, Αγία Μαρίνα Σουλλάρων, Άγιος Σπυρίδων Πουλάτων).
- 18.45 Συζήτηση**
- 19.00 Διάλειμμα**

ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ

Προεδρεύουν: Αναστασία Λαζαρίδου και Μιχάλης Ανδριανάκης

- 19.30 Ιωάννης Π. Χουλιαράς:** Ο ζωγράφος Νικηφόρος και το έργο του στη Βόρεια Ήπειρο κατά τον 16ο αιώνα
- 19.45 Νίκη Βασιλικού:** Ιδιαιτερότητες στον αρχικό τοιχογραφικό διάκοσμο του ναού του Αγίου Αθανασίου στον Άνω Παρακάλαμο Ιωαννίνων (1546)

- 20.00 Χαρά Σαρρηγιαννίδου:** Οι τοιχογραφίες του 16ου αιώνα στο ναό του Αγίου Γεωργίου Μουζεβίκη στην Καστοριά
- 20.15 Νάνση Δηλέ:** Άγνωστα έργα ενός εργαστηρίου ζωγράφων του β' μισού του 16ου αιώνα στην Πελοπόννησο
- 20.30 Ελισάβετ Πανέλη:** Παρατηρήσεις στο εικονογραφικό πρόγραμμα του εξωνάρθηκα στη Μονή του Ρόζεν στη νότια Βουλγαρία
- 20.45 Συζήτηση**
- 21.00 Λήξη της απογευματινής συνεδρίασης**

Σάββατο, 12 Μαΐου 2012

Πρωινή Συνεδρίαση

ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕ ΘΕΜΑ

ΤΟΠΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΑΓΙΩΝ

Προεδρεύουν: Ευθύμιος Τσιγαρίδας και Χάρις Κοιλάκου

- 10.00 Αλέξανδρος Αλεξάκης:** Αυτοκρατορική αγιολογία: η περίπτωση της Θεοφανώς συζύγου του Λέοντος ΣΤ΄
- 10.30 Όλγα Καραγιώργου:** Αχίλλιος, επίσκοπος Λαρίσης († περ. 360-365) και Αχίλλιος, αρχιεπίσκοπος Λαρίσης (α' μισό 6ου αι.): ακόμα ένα παράδειγμα «αμφίδρομων σχέσεων αφανούς και επιφανούς αγίου»;
- 10.45 Παρασκευή Χ. Παπαδημητρίου:** Οι απεικονίσεις του αγίου Αχιλλείου στον ελλαδικό χώρο και η διάδοση της τιμής του
- 11.00 Μαρία Χειμωνοπούλου:** Οι τοπικοί άγιοι της Βέροιας και οι αρχαιολογικές ενδείξεις της λατρείας τους
- 11.15 Μαρία Γερολυμάτου:** Η ανάπτυξη της λατρείας του αγίου Ευδοκίμου (9ος αι.)

11.30 Άννα Τακούμη και Κυριακή Τασσογιαννοπούλου: Επιλογή και θέση τοπικών και ιδιαίτερα τιμωμένων αγίων στους ναούς της Λακωνικής Μάνης: Μια πρώτη προσέγγιση

11.45 Συζήτηση

12.00 Διάλειμμα

Προεδρεύουν: Βάσω Πέννα και Νικόλαος Γκιολές

12.30 Ελένη Μανωλέσσου και Νικόλαος Σιώμκος: Όσιος Πατάπιος Λουτρακίου: Ανιχνεύοντας την ιστορία του

12.45 Νικολέττα Πύρρου: Θεραπευτής ή πεταλωτής; Νέα στοιχεία για τον Ρωμανό τον Σκλεποδιώκτη από τη μνημειακή ζωγραφική της Κρήτης

13.00 Αγγελική Στρατή: Η λατρεία του αγίου Νικολάου από τα Μύρα της Λυκίας στην Καστοριά. Εικόνες με σκηνές του βίου του

13.15 Νικόλαος Γραίκος: Όψιμες λατρείες του ελλαδικού χώρου (τέλη 18ου-μέσα 19ου αι.). Πολιτισμικές ερμηνείες και εικονογραφικά παλίμψηστα

13.30 Γρηγόρης Μανόπουλος: Η πανούκλα και ο Άγιος: Η διάδοση της λατρείας του οσίου Νικάνορα στην περιοχή των Ιωαννίνων

13 45 Συζήτηση

14.00 Λήξη της πρωινής συνεδρίασης

Απογευματινή Συνεδρίαση

Προεδρεύουν: Ευγενία Γερούση και Αναστασία Δρανδάκη

17.30 Βασιλική Φωσκόλου: Τοπικοί άγιοι – Τοπική λατρεία αγίων: αρχαιολογικά και ιστορικά τεκμήρια, προοπτικές της έρευνας.

18.00 Αναστάσιος Τάντσης: Τι απέγινε ο Άγιος Μάρκος στη Θεσσαλονίκη;

- 18.15 Γιώργος Φουστέρης:** Αγιολογικό διαδίκτυο στη βυζαντινή Θεσσαλονίκη
- 18.30 Ιωάννης Δ. Βαραλής:** Νέα κουτρούβια μύρου από τη Θεσσαλονίκη και σκέψεις περί ενδημίας μιας μυροβλυσίας
- 18.45 Συζήτηση**
- 19.00 Διάλειμμα**

Προεδρεύουν: Όλγα Γκράτζιου και Ελένη Τσοφοπούλου

- 19.15 Γεώργιος Βελένης:** Κλήτευση αγίων σε εκκλησιαστικό άσυλο της Ρόδου
- 19.30 Κωνσταντία Κεφαλά:** Ένας σπάνιος άγιος στα Δωδεκάνησα: ο απόστολος Φιλήμων εκ των εβδομήκοντα
- 19.45 Ιωάννα Χριστοφοράκη:** Κύπρος, η αγία νήσος: τοπικοί άγιοι της Κύπρου και η λατρεία τους
- 20.00 Φλώρα Καραγιάννη:** Η τιμή των λεγόμενων «Αλαμανών Αγίων» στην Κύπρο. Ιστορικές πηγές και αρχαιολογικά δεδομένα
- 20.15 Δημήτριος Δ. Τριανταφυλλόπουλος:** Αφανείς αγιομάρτυρες στη λατινοκρατία: η περίπτωση των δεκατριών μοναχών της Καντάρας Κύπρου
- 20.30 Συζήτηση**
- 20.45 Παρουσίαση του 33ου τόμου του Δελτίου της ΧΑΕ, αφιερωμένου στη μνήμη Δημήτρη Κωνστάντιου**
- 21.00 Παρουσίαση της ηλεκτρονικής έκδοσης του Δελτίου της ΧΑΕ**
- 21.15 Παρουσίαση του βιβλίου: Η γυναίκα στο Βυζάντιο: Λατρεία και τέχνη. Μνήμη Αγγελικής Λαΐου**
- 21.20 Δεξίωση**

Κυριακή, 13 Μαΐου 2012

Πρωινή Συνεδρίαση

ΤΟΠΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΑΓΙΩΝ

(συνέχεια)

10.00 Στρογγυλή Τράπεζα με θέμα: Τοπική λατρεία αγίων και λατρεία τοπικών αγίων: η μαρτυρία των πηγών, των αρχαιολογικών καταλοίπων και της εικονογραφίας

Συντονιστής: Αριστοτέλης Μέντζος

Ομιλητές: Μαρία Βασιλάκη, Αγγελική Κατσιώτη, Άννα Λαμπροπούλου σε συνεργασία με την ομάδα του Ε.Ι.Ε, Ευτέρπη Μαρκή, Βαρβάρα Παπαδοπούλου, Γεώργιος Φιλοθέου και Γεώργιος Χριστοδούλου

12.00 Παρουσίαση των αναρτημένων πινακίδων:

Χρίστος Καρής: Η εικόνα της Θεοτόκου του Ασκά. Συντήρηση και προβληματισμοί

Κωνσταντίνα Σιούντρη: Ο βυζαντινός ναός της Παλαιάς Επισκοπής στην Τεγέα νομού Αρκαδίας

12.20 Διάλειμμα

12.45 Ετήσια Γενική Συνέλευση των μελών της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Εκθέσεις πεπραγμένων 2011: α) του Διοικητικού Συμβουλίου και β) της Εξελεγκτικής Επιτροπής Οικονομικής διαχείρισης

Αρχαιρεσίες: Εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου για το διάστημα 2012-2015

Απογευματινή Συνεδρίαση

***Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΕΥΛΟΓΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΜΕΤΑΛΛΟΤΕΧΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ***

Προεδρεύουν: Νανώ Χατζηδάκη και Μαρία Βασιλάκη

- 17.30 Ιωάννης Τσιουρής:** Φορητή εικόνα του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου με σκηνές του βίου του
- 17.45 Αλέξανδρος Αναγνωστόπουλος:** Επιστύλιο Μεγάλης Δεήσεως από τη μονή Ρουσάνου Μετεώρων
- 18.00 Χριστόδουλος Α. Χατζηχριστοδούλου:** Φορητή εικόνα του αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή που φυλάσσεται στο Πατριαρχικό Σκευοφυλάκιο Κωνσταντινουπόλεως
- 18.15 Νικόλαος Μαστροχρήστος:** Τρίμορφη Δέηση με αφιερωτές (1514). Μια κυπριακή εικόνα στα Τριάντα της Ρόδου
- 18.30 Συζήτηση**
- 18.45 Διάλειμμα**

Προεδρεύουν: Ροδονίκη Ετζέογλου και Μυρτώ Γεωργοπούλου

- 19.15 Πρόδρομος Παπανικολάου:** Εικόνα του αγίου Ιωάννου του Θεολόγου από τη Χαλκίδα. Συμβολή στην εικονογραφία του μετωπικού τύπου
- 19.30 Juliana Boycheva:** Ρωσικές εικόνες στην Ελλάδα (16ος-19ος αι.): η συλλογή του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου στην Αθήνα
- 19.30 Ανδρέας Ν. Τσώκας:** Όψεις της εκκλησιαστικής ξυλογλυπτικής στη μετάβαση από το 17ο αιώνα στο 18ο αιώνα στη δυτική Μακεδονία: Το τέμπλο στο ναό της Αγίας Παρασκευής στη Γεράνεια Σιάτιστας

19.45 Δημήτρης Λιάκος: Η μεταλλοτεχνία τον 16ο αιώνα: άγνωστα έργα στο Άγιον Όρος

20.00 Συζήτηση

20.15 Λήξη της απογευματινής συνεδρίασης και του 32ου Συμποσίου Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης